

Поштарина плаћена у готову.

24 децембар 1923.

ЦЕНА 3 ДИНАРА

Излази сваког понедељника.

Година I. број 6.

КОМЕДИЈА

Часопис за позориште, музику и филм.

Уредници: Н. Трајковић и М. Световски. Владин за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зринић, директор „Илустрованог Листа“.

Г-ђа Деса Дугалић путује у Загреб на гостовање

Г-ђа Д. Дугалић, члан београдског позоришта одлази на дуже гостовање у загребачко казалиште. — G-dja D. Dugalić, član beogradskog pozorišta odlazi na duže gostovanje u zagrebačko kazalište.

Реприза „Народног Посланика“ у београдском

Народном Позоришту

Са конференцијом г. Бран. Нушића

Управа београдског Народног Позоришта имала је срећну идеју сада у последњем тренутку да пре краја ове године изнесе на позорницу, после вишегодишњег заборава, у новој, брижљивој опреми Нушићевог »Народног Посланика«.

И ако је »Народни Посланик« целе године био у комбинацији, утрабио се тек сам крај ове године да се изнесе на позорницу. Ове године, 1923, навршило се пуних четрдесет година од како је, у бурним временима зајечарске буне, онда млади, темпераментни и жељан да себе и друге насмеје, Бранислав Нушић оштром сатиром сјајно окарактерисао у »Народном Посланику« не само једно извесно доба, људе и ло-

Необјављена фотографија групе дилетантата студената, који су учествовали у „Дон Карлосу“ 20. априла 1885. год. у београд. Народном Позоришту. (1) Г. Бран. Нушић (као Дон Карлос); (2) Тоша Јовановић, редитељ комада; (3) Павле Маринковић; (4) Г. Миша Поповић, посланик на страни; (5) Г. Јефта Угричић; (6) пок. г-ђица Емилија Поповић, чл. Народног Позоришта. — Neobjavljena fotografija grupe diletanata studenata, koji su učestvovali u „Don Carlosu“ 20. aprila 1885. god. u beograd. Narodnom Pozorištu. (1) G. Bran. Nušić (kao Don Carlos); (2) Toša Jovanović, reditelj komada; (3) P. Pavle Marinković; (4) G. Miša Popović, poslanik na strani; (5) G. Jefta Ugričić; (6) pok. g-dica Emilija Popović, čl. Narodnog Pozorišta.

Г. Бранислав Нушић. — G. Branislav Nušić.
каљне нарави, већ вешто дао један
Молиеровски заплет, један од нај-
бољих у целом његовом театру.

Интересантна је и каракте-
ристична за оно доба историја
самог комада. Писац у бурним
временима, у доба ужасне реак-
ције, када и најневинија реч омла-
дине изазива код старијих запре-
пашћење и страх, »Народни По-

сланик* био је предан ондашњој Управи београдског позоришта. Али баш из споменутих разлога — без обзира на добар суд књи- жевног одбора — »Народни Посланик« послат је Министарству... не мислите, Просвете... већ Унутрашњих Дела на »надлежно мишљење«, и тако се годинама повлачио по канцеларијама. Без сумње да би тамо и пропао, да се у ондашњем Министарству Полиције није нашао један литерат, познати Таса Миленковић, који га је узео к себи, чувао и доцније вратио писцу.

Премијера »Народног Посланика« била је тако тек 1896. Судбина је ваљда хтела да г. Нушић напише прво »Народни Посланик«, затим »Сумњиво лице«, најзад »Протекцију«, па да »Протекција« прва буде играна.

Да би ова годишњица »Народног Посланика« била што видније забележена, Управа београдског позоришта умолила је г. Бранислава Нушића да пре поратне премијере овог комада одржи конференцију о времену и приликама у којима је писан, одувлачена премијера и најзад игран овај комад. Г. Нушић се одазвао овом позиву.

Тако ће г. Нушић тога вечера евоцирати ону и далеку и близку прошлост, када је центар књижевног Београда била кућа старог песника Јове Илића у Палилули, онај старински салон и пространа башта са багретом, дафинама и зумбулом.

Г. Нушић ће нам тога вечера, са осмехом и тугом у очима, евоцирати своју и ондашњих својих другова — међу којима су многи доцније напустили књижевност и истакли се на другим пољима —

љубав за књижевношћу, за позориштем. Причаће нам о своме првом читању »Народног Посланика« пред Војиславом Илићем и другима.

Тек тада ћемо имати живу, пуну слику оног младог Бранислава Нушића из времена, сада већ његовог класичног гостовања у насловној улози »Дон Карлоса« у београдском позоришту; из времена када је писао своје »Приче из живота једног каплара«, и када је из године у годину давао своје све боље комедије, које су га већ давно изнеле за најбољег нашег савременог комедиографа.

H. T.

Г. Нушић као каплар, за време бугарског рата 1884—5 године. — G. Nušić kao kaplar, za vreme bugarskog rata 1884—5 god.

Скупочени поклони за америчке филмске звезде

Што шаљу обожаваоци?

У престоницу Лос-Анђелос стижу са поштом свакодневни пакети са поклонима за глумце, али понажише за глумице.

Ellen Ledwig интересантна и мила кино-глумица, има у Јапану велики број обожаваоца, зато је њен стан препун позлаћених и других поклона из земље хризантема и трешњевог цвета.

Nagy Korey чији су специјалитет кнокоут-ске улоге, а који се у свом слободном времену бави фармерством, добио је као редак поклон неколико цакова врло ретке неке врсте кромпира за расад. Други један kow-boy са платна, добио је једног дана један велики сандук са натписом »не тумбај«, кад је сандук отворен, пађено је неколико стотина свежих јаја, свакако ласкав поклон, јер да његова уметност није нашла на допадање унутри би били »мућкови«.

Frank Mayo, који се у својим слободним часовима бави скупљањем библија, добио је од једног Хиндуса неколико егземплара од неоцењиве вредности за своју библиотеку.

Miss du Pon добила је од једног анонимног обожаваоца један ретки скупочени егземплар шпанског шала, јер га је каже највише одушевила у улози Шпањолке при једној борби са биковима.

Gledis Yolton добила је од једног обожаваоца њених лепих ножица пар дивних малих холандских ципелица, са молбом да их носи приликом једног филмског снимања.

Јубилеј »Љубавног писма« К. Трифковића

Прослава педесетогодишњице пута пробају његови комади. Ту »Љубавног писма«, на новосадској позорници, пробудила је неко чим сврше пробу, оду одмах код лике старе успомене код старих »Венца« а он, као немарно почне познаника Косте Трифковића, осо бито код чика-Пере Добриновића, тек затражити од неког глумца, који је пре 50 година играо у том да му понови неку сцену.

— Дела, дела реци како си

причао, како покојни Трифковић, каваљерски мезе и пиво, чиме је никако није долазио на пробе он увек галантно подхранивао својих комада. То му је била глумце, и онда, тако уз мезе, навика. Он увек сврати у кавану слушајући сцену и посматрајући »Венац«, преко пута старе зграде гестове, давао је своје индикације Народног Позоришта (данашњем и тако рећи имао своју једну тргу Косте Трифковића) и седи пробу. И никад га нису могли ту бајаги, не знајући да се преко одвести, да у позоришту проба.

Јубилеј чика Пере Добриновића у Војводини

Г. Пере Добриновић са својом госпођом игра карата. — G. Pera Dobrinović sa svojom gospodrom igra karata.

Болест очију омела је нашег (са комадом »Код Белог Коња«) дојена драме, да се још у октобру 14. децембра, и сада ће вероватно тобру месецу појави на новосадској позорници као слављеник нути се по Војводини, којој је он педесетогодишњег рада на глуми сав припадао и која му је остала и дугогодишњег чланства у новој верна у љубави и захвална, да се садском позоришту. Та је прослава појави пред свима као слављеник, најзад изведена са великим сјајем, Наша слика, снимљена пре десетак

дана, представља омиљеног и ве- својом супругом, која је била по-
ликог нашег глумца у часовима зата и чувена глумица, слављена
одмора када се у своме куту од- као Дездемона, игра сада партију
мара од улога и позоришта и са табланета.

Три радо гледане фарсе

Београдска дневна штампа, није било све. Писац је, са својом готово целим, подвукла је велики драгом и изврсном трупом, оби материјални успех г. Петра-Пе-шао на брзу руку Земун и Пан-ције Петровића, писца познатог чево али пројектовао још један »Пљуска«, који је сада дао два долазак у Београд, где ће дати пута пред препуном салом »Ма- још две или три представе, затим нежа«, три своје нове фарсе: »У ће ићи за Ниш, Скопље, Крагу-навиљцима«, »Чизме«, и »Род«. јевац и Шабац. Цео »Манеж«, речено је, био је Упркос тога што су церебра-лудо распродан. Било је чекања листи, деликатни писци и Катони на карте и остајања без места и, афиширали свуда своје негодо-кад се зна да »Манеж« никада ваве па и гнушање, публика је у последње време није доживео отворено и без срамежљивости навалу публике, случај је изнесен прихватила ону еротику на позор-свуда, као карактеристичан по ници, коју је писац, — да речемо укус поратног Београда. То ипак отворено, — намерно тражио, јер

Сцена у једночину „У навиљцима“. На позорници г-ђа и г. Маричић. — Scena u jednočinu „U naviljcima“. Na pozornici g-dja i g. Maričić.

Сцена из једночине „Чизме“ — Scena iz Jednočina „Čizme“.

је видео да је ово век неког Eden театра и свакојаке распасаности. Као писац, који иде за публиком и тежи да угоди њеним латентним и нечујно прошантаним прохтевима, г. П. П. Петровић је искористио ту еротичну линију у позоришној литератури, која није код нас, у домаћој књижевности, обраћивана са пуно воље и смелости. Узео је сељачки живот из Лике и снимао оне »сцене из живота«, са намером да мопасанизира на позорници, тј. да их представи онакве какве су, у свом њиховом дречењем колориту, без улешавања и стилизовања. И покушај је, морамо рећи, сасвим успео, јер је ова оперетска публика душу дала за голицања са позорнице и потпуно би се повела за неким Бокачом позоришним, за плејадом »галантних« драматичара, који би »откривали живот«.

Тапшала је сулудо и кроз неке сузе веселнице, кад се срамежљиви сељак од седамнаест година наивно и стидљиво опире некој једрој сељанци од двадесет три године, која очевидно жели да га заведе.

Ту су много учинили, истина, и сами изврсни глумци, чланови загребачког театра г-ђа М. Димитријевић и г. Маричић. Томе истом или мало другачијем... сижеу, где се јаки човеков нагон поново испољава у голишавости, у фарсама »Чизме« и »Род«, публика је одушевљено пљескала и шест пута би узастопе дошла да гледа, да су се г. г. Грол и П. П. Петровић споразумeli и заказали најмање шест представа.

А на Ибзеновим драмама, на Ленормановим, па и на вечитом Шекспиру, биће и партер и ложе и галерије полупразне...

M. Световски.

Сцена из једночине „Род“. — Scena iz Jednočina „Rod“.

Позоришне белешке

Књига о Јову

У Прагу се са великим успехом даје комад Бруна Винавера (преведен са пољског): Књига о Јову. Комад је пун невероватних збитија: један велики научар, не могући од науке да живи, постаје занатлија, допада тамнице итд., и постепено почиње тоар.

да разумева прави и напретнути живот.
Овај комад, по нашим информацијама, спрема се и у Загребу.

Особито су очарани овим комадом „Художественици“ (чланови М. Х. Т.) и мисле да га ставе као новост на репертоар.

Гостовање г. Туринског у Скопљу. Новости у Новосадском позоришту

Г. В. Турински, члан београдске Опere, отпутовао је крајем Саду биће једна врло интересан прошле недеље у Скопље, да пештана драма у 4 чина од познатог Париса, у »Лепој Јелени« на писца, руског Јеврејина, Шалома скопљанској позорници. Парис је Аша, »Бог освете«. Комад је некад, пре седамнаест година, врло добро спремљен и изазвање прославио г. Туринског у Београду и сада, после дугог застоја и заборава, репризира своју омиљену партију у којој је бриљирао.

Ново скопљанско позориште. — Novo skopljansko pozorište.

Са стране

Елеонора Дузе у Прагу.

Према најновијим информацијама, Елеонора Дузе играје, после свога повратка из Америке, крајем фебруара следеће године, неколико представа у Прагу као гост Немачког Позоришта. Играје у „Сабластима“ и у „Госпођи са мора“. Тај пут Елеоноре Дузе биће последњи њени контакт са интернационалном публиком, јер после тога одлази у позоришну школу у

Рим као управница. Тамо ће се и завршити ова сјајна каријера.

Матија Батистини

У Прагу је гостовао Матија Батистини, баритониста великог реномеа. Прашки листови кажу, да је то била феноменална продукција јединственог органа са најбољом певачком техником. Премда је Батистини прешао шесет годину живота, негови успеси остали су и даље огромни.

Гостовање г-ђе Дугалић у Загребу.

Ове недеље одлази у Загреб студирала још у Паризу код чувеног професора г. Ларшеа, ученица дражесна уметница г-ђа Деса Дугалић. Најмање месец дана провешиће она у Загребачком Казалишту, где јој је казалишна Управа понудила неколико улога. На првом месту, г-ђу Друбидет (»Лекар у недоумици« од Б. Шоа). Она (у »Промашеним животима« од Ленормана) а креираће Стелу, на премијери »Величайног роговља« (Le socu magnifique), од Кромеленка. Ако се г. Гrolу не учини сувише дуготрајно ово гостовање наше симпатичне уметнице, онда ће г-ђа Дугалић свакако остати да гостује у неколиким француским салонским комадима, вероватно једном Сарду или Беристајну, које је она

Кад смо упитали г-ђу Дугалић како јој се чини понуда г. Гавеле, она је била сва одушевљена:

— Загреб ме више него интересује. Он ме привлачи. Два лета које сам провела у друштву хрватских породица, у Делницима, створили су код мене једну искрену диспозицију за загребачку сцену. Надам се, према моме предосећању, да ће новости које ћу вам послати из Загреба за »Comoedia«, бити сасвим добре.

— То ћемо видети, најзад. Au revoir . . .

Сплитско Казалиште

„Њу“ од О. Димова у Сплиту.

После запредно успеле „Анфисе“ од Андрејева, Сплитско Народно Позориште донело је „Њу“ од Осипа Димова, са г-ђом Маньетом и г. г. Јовановићем и Спиридоновићем у главним улогама.

Техника и стил „Њу“ тражили су брзе измене без пауза, сугестивност атмосфере интерјера и томе адекватан тон и темпо игре. Режија г. Сибирјакова имала је све те карактеристике.

Г-ђа Маньетова (која је исту улогу раније играла у режији писца, г. Димова) дала је Њуру, ту многоструко компликовану жену, сугестивно и убедљиво. Г. Јовановић у узоди љубавника, импозантан и отмен, г. Спиридоновић, у узоди мужа, успео. У последњој слици, г-ђа Руцовић и г. Боначић у складу с целином игре.

Биро Чичин-Шајин.

КАМФОР КРЕМ

за чишћење и улепшавање лица

Чувен са својих сјајних особина, одличан је писаком именом Њ. В. Краљице С. Х. С.

МАРИЈЕ

Исти крем употребљава се поред нашеја још и на румунском и грчком двору.

Израђује
Косметички Лабораторијум
НЕКАДА РАНИЈАВЉЕВИЋА,
Краљ. Дворски Дамски Фризер
КРАЉА МИЛАНА 14 мезани.
ТЕЛЕФОН 25—26

Добија се у свим апотекама, дрогеријама, парферијама и величним галантеријским радњама.

Музичка кроника

Кондикат г. Николе Зеда

Г. Никола Зец често нас обијази. Али, док он на својим путовањима мора да констатује једно, а то је да се наша публика мења, дотле ми констатујемо, са задовољством али и са мало критицизма, да он остаје исти. Ми нисмо више онај Балкан, коме се носи мало оперских арија из Европе. Ми данас тражимо од концерта све оно што се од концерта тражи: dakле никако не само музичку информацију, већ стил.

Све више тражимо, и имамо права тражити концерте са стилом. Г. Никола Зец није предодређен за концертног певача. Он губи на концерту. Он је херојски бас. Он има све изврсне особине херојског баса које не може на концерту развити. Зато је његов концерт био штур садржином, оскудан срдачном топлином. Када је био у своме истинском репертоару, био је заиста одличан: леп, звучан и племенит глас. За концертну стилизацију не достаје му једне нарочите концертне културе. Штета је што се није нашло начина да г. Зец пева у нашој опери, на пр. у Оњегину, у Јеврејци. Изговор, дикција г. Зеда у српскоме, мало застареломе, старомодноме (а ипак благодарноме, због родољубиве тенденције) репертоару побудио је дивљење шире публике. Она је издашним пљескањем заблагодарила г. Зеду на том лепом скандирању, на силовитости његовог патриотског убеђења. И ту је г. Зец, у главном, херојски певач. Тада репертоар, музички, не стоји на највишој висини, ма да није вулгаран. Од једног догађаја који се збива пси-

једног певача са реномеом г. Зеда тражимо с правом и коју приснију музичку посластицу. У лирском делу свога програма г. Зец није задовољио, а нарочито не у оном монотоном изниансираном: »Стјепу иду ја училоју«. Штета што г. Зец није певао »Лем Едима« на захтев публике. Уопште — г. Зец ће то искористити већ идући пут — њему се намеће дилема: или да обнови и освежи свој програм на чисто концертним начелима, или да изађе са хомогеним чисто српским баладским репертоаром, из збирке Жарка Савића. У првом случају имаће за собом све праве меломане — а њих је у Београду доста и ширу публику, која хоће ново; — у другом случају ширу публику која хоће старо, — или старо своје (бар првично своје, разуме се — јер је истински национални нагласак старих балад албума Жарка Савића под великом питањем).

Шопеново вече г. Јулија
Исерлиса

хичком везом успомена. У ети- позадина која се приближује, све дама г. Исерлис је сух, монотон, више, — према штурој и чежњивој готово презрив за Шопена. Шо- монотонији садашњице. Од две пен је, за наш укус, у детаљима монотоније код Шопена, од две кадакад наиван. Зато се и не једноставне битности: прохујале обраћа светлосна снага мисленог прошлости и неисказане сада- рефлектора на детаље. Цело, не- подељено надахнуће тражимо.

Осетљив, али мутан, на махове само надахнут свирак, г. Исерлис. Од успомене — до болног одсуства онога што је у њој могло бити: ту је ток Шопеновских прелаза. Г. Исерлис не осећа разлику та два различна света у Шопену: изазивање прошлости, евокације прошлости (народне и своје) као светла и далека позадина, или као маглена и далека

у прошлости, прошлост у садашњости. Г. Исерлис схвата Шопена без тога двојства.

Зато је тај Шопен племенит, љубак, сентименталан, расплинут, без треће димензије: без дубине. Дубина код Шопена јесте у односу садашњости наспрам прошлости, у дебљини, у удаљености (или близини) прошлости.

Станислав Винавер.

ОГЛАШУЈ У „СОМОЕДИ“.

Новосадско Народно Позориште

Зграда Новосадског Позоришта. — Zgrada Novosadskog Pozorišta.

У Новом Саду прослављена је свечано прошле недеље педесетогодишњица премијере „Љубавног писма“ комедије Косте Трифковића. Овај догађај обратио је пажњу целог нашег позоришног света на новосадско позориште. Зато доносимо слику његове зграде и кратак његов историјат у прошлости и садашњици.

Дан постанка овог позоришта сматра се 16. јули 1861, дакле осам година пре по београдско, које је отворено 1869. год. Велики борац Светозар Милетић, тадашњи председник Новосадске Читаонице, на тај дан сазвао је одборску седницу у циљу образовања Српског Народног Позоришта. Одлука је пала једногласно, коју у октобру исте године потврдила скупштина ове установе, издајући у исти мах позив на српски народ да одлуку прихвати и својом сарадњом приведе је у дело. Писмени апел на народ потписали су: Светозар Милетић, Стеван Брановачки, Јован Ђорђевић и Змај.

Покушај је успео и одушевљено примљен од свеколиког српског живља.

Још пре образовања свог позоришта, српски народ у бившој аустро-угарској монархији имао је прилике да присуствује представама разних позоришних дружина. У Карловцима 1733. г. позоришна дружина Косачинског давала је „Урош V“. Крајем истог столећа, Јелисејић и Јанковић такође воде дружину. Пре Јоакима Вујића, Нови Сад је имао дилетантску трупу, тако да је чак и

шира српска публика из половине прошлог века — пре оснивања Српског Народног Позоришта — имала већ известну позоришну „културу“.

Управа овог позоришта у самом почетку била је поверена Јовану Ђорђевићу, који је тада имао једно књижевно име и стварно ударио темељ овој установи. Он је њен прави отац.

Од свог почетка до рата, Новосадско Народно Позориште имало је пред собом задатак више националног карактера. Оно је, поред осталих просветних институција, требало у првом реду да послужи образовању националне свести код нашег народа у бившој аустро-угарској монархији. Рат је показао да је улога ванредно одиграна. Оно је имало за гледаопе и васпитаче све војвођанске Србе. Путовало је из места у место увек са одређеним циљем за будућност — уједињење са Србијом.

Од свршетка рата више не путује. Смештено у нарочитој згради коју му је још много пре рата подигао стари Дунђерски, оно сад ту даје своје представе свако вече. Већи део његове садашње публике представљен је посетиоцима одређеног литературног укуса, са захтевима који се очекују од једног модерног театра.

Због тога сада Новосадско Народно Позориште поред драме има и оперу. Оперету држи искључиво због Јевреја, Мађара и Немаца, који такође обећавају да му постану редовни гости, а који су навикнути на комаде оваке врсте, врло одомаћене у бившој монархији.

Али тако широко поље рада знатно премаша суму коју му је држава одредила као помоћ, имајући у виду подизање само драме. Јер за сада су још увек стални посетиоци само Срби, а њих у Новом Саду нема више од 15.000. Од тог броја ни једна петина не дође у позориште у току једне недеље. Појмљиво је што се прохтеви тог малог, али сталног броја посетилаца морају узимати у обзор и излазити им у сусрет и стављањем, без мало, сваке недеље, на репертоар по једне драмске премијере. Ова се, услед малог броја Срба за сада још увек искључивих посетилаца драме — једва може играти трипут са релативним финансијским успехом (кога Новосадско Позориште ових дана, на жалост, мора да поклања нарочиту пажњу).

Од опера, са приличним допадањем код публике, врло често су на репертоару: „Мадам Бетерфлај“, „Травијата“, „Риголето“, „Грубадур“, „Кармен“, „Тоска“. Оперета је још увек Штраусова и Калманова. Поред свега, приходи опере у прошлој сезони, са једном незнатном разликом од непуне две стотине динара, подједнаки су са приходима драме, што значи да добит од оперних и оперетних представа знатно подбације суму расхода утрошену за њихово извођење.

„Comoedia“ се може добити у свима књижарама и код свих продаваца новина. Поједини број 3 динара.

Новости са страних позорница

Опера „Ана Карењина“

Чувена Толстојева »Ана Карењина«, давана је недавно у Пешти као — опера. Либрето је написао према роману Алекс. Грот, а музику, познати мађарски композитор Евген Хубај. Опера има четири слике. Прва је: бал код Облонских, на коме се налази Ана. Она прича, Кити свој сан и доживљаје са пута. Друга слика је: трке у Царском Селу. Пад Вронског са коња и патња Карењине. Трећа слика нас уводи у Венецију. Вронски је оздравио и постао равнодушан према Ани. Појављује се генерал и зове Вронског у Русију. Најзад, четврта слика је опет Русија. Пољско добро Ане, крај Москве. Ана види да се нема чему надати, и да Вронски нема више љубави за њу и баца се под воз. Завршетак је као и у роману. Музика је била потпуно у духу.

Ова је опера била тако рећи догађај за Пештју. Улазнице су биле све унапред продате на неколико недеља. Представи су присуствовали музичари и критичари са стране и сви су се врло похвалио изразили о опери. Што је интересантно, ова је опера била завршена пре рата и предата управи пештанске опере, па све до сад услед рата и преврата није била приказивана. Прошле јесени, опет је штрајк слагача у бечкој, музичкој Universal Edition спречио приказивање. »Ана Карењина« је седма изведена опера Хубајева, а он сада већ пише девету. Музика му је свуда модерна и са националним карактером. У »Ани« има много обраћених руских мотива, особито у сценама из руских села.

Берлинска позоришта

Као најважније од кише пре мира¹ почиње комад. Млади Кнокс мијера која се сваког почетка сезона сручи на берлинска позоришта треба споменути комад Кнута Хамсуна »Од ћавола понешен« и после дванаестогодишње паузе репризу Шо-ове сатире »Први Фапин комад«, док »Пигмалион« и »Занат госпође Уорн« пуне куће позоришта на Курфирстендаму.

О репризи критика каже: »Највише што Шо-вим комадом даје, јесте то што у фином подсмеху над енглеском буржоазијом, олакшава нашем срцу. Весело је у кући фирме »Кнокс и Гилбеј«. Хапшењем сина Кноксовог и кћери Гилбејеве због »нарушавања иоћног

љају Црнца, слуге њеног бившег верује у человека. Он је у средњу да сања како је брутализира Жена га вара, син краде. Оног пропалица, иронизира набоб и тренутка кад етичар увиди да је како она у свелом музичару види његова вера у человека само прасимболизацију младости и про- дазности.

»Резиденц театер« даје драму Леонида Андрејева »Професор Старцин«.

Професор Старцин је чувени писац, естетичар и етичар који

и сина види да ју је писао песник.

НАЈЈЕФТНИЈЕ ЦЕНЕ

И
НАЈБОЉУ РОБУ

Добићете ако купите собни
канделариски намештај

у радњи

ДАНИЛА Ј. ГРГИЋА

Караћорђева 67. Телефон 28-61

Скрепите само за десет корака из Кнез Михајлове улице и већ сте

уштедели 25%
јер

препоручује своје уек богато стовариште

СВАКОВРСНЕ ГАЛАНТЕРИЈСКЕ РОБЕ

по најјефтинијим ценама.

Најуспелији костими у „Урошевој Женидби“

Г-ђа Д. Дугалић у улози Хрисанте. — G-dja Desa Dugalić u ulozi Hrisante.

Г. В. Богић у улози цара Душана. — G. V. Bogić u ulozi cara Dušana.

Књижевне белешке

Дарио Никодеми писац „Скампола“ у нашој књижевности

Дарио Никодеми познат је био нашој публици и пре свог првог успелог појављивања на београдској позорници. Његов деби на нашем језику био је са романом „Златна Дора“ (*La morte in maschera*) у одличном преводу М. Добрића и издању С. Б. Цвијановића.

Мало сентименталан, и зато лак, занимљив и пријатан, овај Никодемијев роман достигао је исти успех као и његов „Скамполо“ на београдској позорници.

Најлепши је поклон цветни екстракт за наступајуће празнике, који се добија у великом избору у

радњи
Борислава Филиповића
дрожериста

Скопљанска ул. бр. 3
до Ресулека. Палата Ес-компните банке.

Браћа Д. Ристић

Телеграм: „Брајис“ - Београд Телефон 20-64

Кнез Михајлова улица број 1 и 3

Имају: у својој Помодној Трговини

Драгомир Д. Ристић

Кнез Михајлова улица број 3

- Парфимерије -

највеће стовариште првих француских кућа: Coty, Houbigant Piver, Roger & Gallet Gibbs Dr Pierre, Creme Simon и др.

И остале првокласне помодно

мануфактурне робе.

Продаја на мало и велико.

Цене солидне. У унутрашњост уз доплату. Цене солидне.

Искре са рампе

Нова немачка опера

Нова Резничекова опера „Холофернес“ давана је у Берлину са великим успехом у „Оперхаузу“. Дириговао је Лео Блех, а главну улогу играо Михаел Боненс. Опера је сасвим новог карактера и значи нов корак у музici.

Споменик Саре Бернар

Француски вајар Бурдел ради огромну статуу Саре Бернар, која ће бити откријена негде на париским величким булеварима.

Марло у Берлину

У берлинском „Шаушпилер театру“ давали су Марловљевог „Едуарда III.“ Немцима се та комад није свидeo и сва критика напала је управу позоришта што је ставила на свој репертоар ову драму.

МУШКЕ, ЖЕНСКЕ
:: И ДЕЧИЈЕ ::

ПРИЗНАТЕ МАРКЕ

У НАЈМОДЕРНИЈИМ ФАЗОНИМА
ПРИСПЕЛА ЈЕ НОВА ПАРТИЈА
ВЕЛИКОМ СТОВАРИШТУ ОБУЋЕ

ЈАНКОВИЋА и Комп.

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. 3 - БЕОГРАД.

ЧАРАПУ

мушки, женски и дечију купујте само у

ДЕПО ЧАРАПА

БРАЋЕ РОМАНО - Кнег. Љубице 14
— Роба првокласна, цене без конкуренције —

Наш филмски свет

Развиће филмске уметности и филмске индустрије, морало се осетити и код нас. И ако наши капитали обично немају ни иницијативе, ни подузетности, ни савремене обртне вештине, ипак се нашло неколико капиталиста, који су се решили да оснују једно филмско предузеће са почетним капиталом од пет до десет милиона динара (пет милиона је до сада готово уписано) и да са овим почну серију својих филмова, најпре два историјска. Преговори са страним операторима и стручњацима већ се воде и у месецу децембра правила ће бити потписана, тако да у јануару већ може друштво дефинитивно бити конституисано.

Овоме важноме предузећу, донећемо пакнадне извештаје, док правила друштвена буду потврђена.

Један наш филмски уметник

У Београд је дошао један наш филмски уметник, који је у Минхену играо и режирао комад *Per aspera ad astra*, под псеудонимом Тагоран Ганд. То је г. Игњачевић.

О своме раду г. М. Игњачевић, написао је за *Comoedi*-у ове редове:

И ако нисам наилазио на одобравање од стране неких наших позоришних људи, ја сам, преко покушаја у неким позориштима код нас и студија драме на прашком конзерваторијуму, дошао у Минхен потпуно решен да се посветим филму. Није било случајно, нити сам просто са улице упао у филмски атеље.

Нашавши се у Минхену, имао сам прилике да упознам на раду чуvenог редитеља Руса, Јермолијева, који је у модерном атељеу »Стуарт Вебс« радио са својим

Сцена из филма „Per aspera ad astra“. — Scene iz filma „Per aspera ad astra“.

Сцена из филма „Per aspera ad astra“. — Scene iz filma „Per aspera ad astra“.

такође цењеним сарадницима, Азагаровом и Стрижевским.

Ови људи, поред неколицине других, значе за филмску уметност много.

Затим, Минхен је често пружао најбоља филмска дела, и у таквој средини, где се развијао прави култ за творевине Руза: Буховецког и Јермолијева, за чуvenе Швеђане: Шјестрема и Стилера, за Немца Лубича и Талијана Ригели-а, који је радио у Немачкој (Бохема, по Мирже-у), за Америчане: Инграма, а у последње време и Грифита, у таквој средини, кажем, није ми било тешко да се потпуно одушевим за ову нову уметност. Јер, ако смем да учним једно признање, и сам сам покаткад, пре тога, сумњао у уметничке претензије филма.

Наравно Београд често виђа

само најгоре продукте филмске, и ја поимам неповерење које је овладало нашим гледаоцима.

Али, могу вам рећи: филм је непадашан. Разноврсни су његови путеви и богата средства која му стоје на расположењу да дође до високог уметничког изражая, а нарочито његов је утицај огроман.

Дошао сам у Београд на позив неколико пријатеља, који желе да покрену једно филмско предузеће. Биће то тешка ствар. Наша је средина истине ретко погодна; за ову ствар су се заинтересовали и врло озбиљни и способни људи, али поље рада је широко, захтева још многе сараднике, а и много више капитала, но што су у стању да пруже неколико људи.

Један такав покрет код нас подигао би углед наше земље, и развио је не само економски, већ и културно.

Тагоран Ганд.

Белешке

По Немачкој

Од Станислава Винавера

У најкраћем времену излази у издању Свесловенске Књижаре нова књига фељтона и есеја нашег музичког уредника г. Станислава Винавера: По Немачкој.

Књига је посвећена претресу свих питања која данас заталасавају Немачку, а преко ње и цео свет.

Читаоци *Comoedie* наћи ће у овој духовитој књизи и много запажања о музичком и позоришном животу, јер се Немачка готово не да ни замислити без облака музике у који је умотана и јер су данас музика и позориште у многоме прошли на чело многих питања, која су им никада била туђа. Књига је ванредно духовита а писана је слатким и течним стилом.

Личности које долазе у Београд

Дорити Филипс

Насупрот Мери Пикфордовој, Дороти Филипс је једна еротска природа, сензуална, темпераментна, страсна и снажна. Премда и она игра често наивне и неискусне улоге, ипак се ту осећа много више важност тела, реална глума и гестови, који су одмах јасни. Дороти Филипс игра највише такве улоге, које јој дају места за све њене екстраваганције и све оне страсне и хистеричне грчеве једне снажне крви. Таква је у »Девојци Хурикане« (»Вихорова

невеста«; није добар наслов), у »Тражењу среће«, у »Кући у Дрон Шеду« и т. д.

Иначе је Дороти рутинирана глумица пре свега. Ту нема могуће сличне, јер онолико вештине ретко која америчка звезда показује чак и онда, кад је дуже глумица, него Дороти. Цела њена глума прецизна је, фини, добро удешена и увек симпатична. И за масе и за индивидуалног интелигента.

Најлепше књиге за децу.

Ново!

РУДЈАРД КИПЛИНГ
ГОЛИШАН
 ПРИЧЕ ИЗ ИНДИЈЕ

ПОСРБИО
 Др. Н. ЦВИЈАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАНО

ЦЕНА 25.— дин.

Амичис, Срце (4. издање са 34 слике)	20.—
Гуливерова путовања (са 46 слика)	15.—
Колоди, Непослушни Ћира (са 40 слика)	15.—
Српске народне песме (у повеzu)	30.—
Ћира и Спира (са 95 слика)	6.—
Чика Јова-Змај, Малој Србадији	6.—
Чупавко Станко (са сликама у боји)	10.—

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА

С. Б. ЦВИЈАНОВИЋА – БЕОГРАД

16, Кнез Михаилова ул. 16.

Филмске вести

„La Trikolore“ пласира по Европи најновији амерички филм са Харолд Лојдом „Он наговара“. Ова комедија је технички одлична, али јој недостаје доволно хумора.

У Прагу се давао један нов филм са Бети Блајт „Цвет пустње“ (Chu Chin Chow). Бети Блајт је позната по одличној игри у филму „Краљица од Сабе“.

Хут Цибсон, најсимпатичнији наследник Виљема Харта, одлични млади каубој и најбољи јахач у Америци, игра у новом филму „Игра са случајем“. Тај филм ће доћи за који месец и у нашу земљу. Сада се даје у Бечу са великим успехом. Производња је „Јунајверзала“, а главни снажне већ познати догађаји са „виледеста“.

„Иза завесе смрти“, један нов чешки филм показује да су и Чехи у најновије време способни да даду модеран и добар филм. Овај филм је показао све квалитете одличног варнетског и филмског глумца Ференца Футуристе (право име Ф. Фиала), који је у своје време на прашкој „Револуционој сцени“ правио фуроре и силио се допао публици. У овом филму он је режисер, аутор и главни глумац. Цео филм је једна симфонија ужаса и има неке невероватне и утопистичке моменте. Партиерка је позната Доли Дворжакова.

Има један нов филм, који једва чекају европски кинематографи. То је филм „Садома“ (према О. Вајлду) са Аном Назимом. Израђен је у „Јунајтед Артистс“. Филм је један нарочит експерименат, противно претпоставци, у овом филму нема декорација Оријента, него је све једна класична и хладна позадина.

Друштво „Комедијус“ из Прага израдило је један одлични педагошки филм

„Пут око републике“. У том филму, који је снимљен на путу из аутомобила, одлично су снимљене слике из целе Чехословачке.

Такав филм требала би да изради и која наша институција или сама држава, јер он несумњиво више значи за школе и пропаганду, него мртво слово или чак ни то.

Европски листови посвећују велику пажњу новом Грифитовом филму „Ноћ пунагрозите“. Тај филм открива најасније сјајне квалитете овога великог режисера. Тај филм је у правом смислу речи — сензација, али таква сензација, која не врећа. Режија и фотографија је управо савршена, док је распоред акције показао да Грифита нико не може престићи. У главној улози игра Е. Дентсерова.

Чешки Универзал-филм довршио је један филм „Буди спреман“. Баналан снаже из паланке, који нису могли снасти ни режисер Са. Инемай, ни глумци. Ипак с обзиром на локалитет, филм је у Прагу успео.

Немачки филм „Демон злата“ са Вернер Краузом и Леон Паром, пуштен је у промет. Главни мотив филма је „живот и пријучења“ једнога од ратних парвенија, који је остао у сржи човек без укуса.

Нови немачки филм „Млетачки трговац“, који сада путује и до нас, одлично је режиран. Вернер Краус игра Шајлок, а Хени Портен Порцију. Иначе у филму је концептно спроведен онај познати немачки начин израђивања историјских филмова, који даје силну монументалност и динамику акције.

Филм ће се за кратко време појавити и код нас.

Највећа тапетарска радња

Студеничка 34 **ЂУРЕ РУБЛЕКА** Телефон 32-10

има увек на стоваришту најлепши избор свију тапетарских израђевина.

НОВИ ФИЛМОВИ

Оливер Твист

Ми смо о малом Џеки Кугану периферијским мангупом, који га писали с оним симпатијама, које одведе неком Фагину, а овај он као одличан глумац и заслужује. Његова мала рутина произведена до извесне глумачке виртуозности, сјајан и искрен гест, морално бистра и чиста, класична простота игре, све то чини његов старт на филму достојним и најнајвеће симпатије. Али оно што чини његове филмове нарочито популарним, то је дубока и исправна социјална тенденција и етичка секција; само такве филмове игра Џеки Куган.

За које време доћи ће у Београд и »Оливер Твист«, једна добра трансформација истог Дикенсовог романа, где мали Џеки игра једну од најбољих својих улога, (а дружина је позната), или због шире публике ми ћемо је у кратко испричати.

Хенри Лифорд, кога је остало да помогне Оливеру и открије целу ствар Браунлоу, али Сајкс је убије на грозан начин, те побегне. заволео искрено и силио. Он У бегству изгуби живот у борби умре, а Агнеза роди малог Оливера и пође за својим љубавником на други свет. Тако мали деčак дође у дом за сироте и постаде мало већи и талентованији, јер зато нарочито сирота деца имају смисла. Његов отац Лифорд оставио је пре смрти тестаменат, у коме цео иметак даје своме будућем детету, ако буде мушко и ако до 21 год. не учини кривично дело.

Мали Оливер добио је у дому за сироте једно незгодно име Твист, што значи конопац. С њим су уопште рђаво поступали, те једнога дана побегне у Лондон. На путу се упознао с једним старовом Џеки Куганом.

Најуспелије сцене из филма „Оливер Твист“

Jackie Cooper
1921

Једна егзотична комедија у Прагу

Fast of Suez

Покрај одлично технички изведене Пиранделове комедије *Шест лица у тражњи писца* и дивне Шекспирове *Зимске Бајке*, где је модерна режија истакла сав свој значај и моћ, овог момента доминирају у Прагу егзотична комедија *Источно од Суеца* (*Fast of Suez*) од познатог енглеског драматичара *A. W. Maugham-a*.

Maugham није игран на нашој сцени, иако су се са успехом приказивале његове еротичне и брачне комедије по целој Европи. Збила, његови мотиви нису много оригинални. Његова брачна драма *У Кругу*, која се тако исто даје у Прагу има и оригиналних епизодних типова и замаха у почетној идеји и једног циничног парадокса на крају комада, али опет техника драме је доста позната. У позоришном смислу његови угледи су у неколико *Скриб*, фирма *Флер и Кајаве* а тако исто и *Оскар Уајлд*.

Али егзотична комедија у осам слика *Источно од Суеца* јављају се нови елементи, специфични код модернијих писаца данашњег Запада: авантуртички и егзотични спон.

Док су романтични егзотичари *Лоти, Фарер, П. Адам* и донекле *Кисслинг* волели егзотику јер им је она пружала нову средину где је потпуна слобода према друштвеним и моралним погледима Европе, дотле су новији егзотични писци као *Беноа, Психари, Емон* и т. д. у егзотици тражили погодан оквир за своје оригиналне људе и чудне типове где фантазија несметано показује сву своју моћ.

Maugham је на средини ових

двеју група, само код њега је егзотика средство и циљ да одмах изрази мистичност и фаталност.

Источно од Суеца није без мана: писац није успео да и драмски делује. У V слици Подмукла Мог Истока већ је ударио у тирade и немоћи европске цивилизације. Али то је се могло скратити без штете и за писца и за гледаоца. Али остали текст условио је и акцију и модерну режију и спој је потпун у етапском по гледу.

Прва слика Улица у Пекину сва је у покрету и филмској брзини без речи. Сва зрачна добро ћудност источњачке живањности, где се укрштавају блистања живих боја са косим очима и жутим јагодицама Кинеза, праћена источњачком музиком, има свој симболизам: фаталност и смрт.

У томе је знаку и цео комад и драмски неке сцене су врло јаке говорећи о бедној судбини наивног Европљанина који је лудо заљубљен и доцније ожењен мелескињом Кинескиње и Енглеза.

Фаталност комада била би и бива монотона, ако модерна режија не би удахнула душу у зрачност егзотичне средине и боје. Јер кад осма слика опет долази као посмртна индиферентна симфонија живањности кинеске улице, она иде својим путем својој тајни, остављајући мирно за собом просуту крв двоје заљубљених и несрћних.

За данас само инспирација редитеља може да убрза процес овог проблема и предложи пут решењу које ће опет независно од њега доћи.

Александар Илић.

„Виларови Драгони“ на београдској позорници

Горње слике: Г-ђица Гордан у улози Зоре. Доња слика: Сцена из III. чина. — Gornje slike: G-dica Gordan u ulazi Zore. Donja slika: Scena iz III. Cina.

Mariborsko gledališče

Prilike u gledališču

Opera spremna „La Bohème“ od Puccinija pod ravnanjem direktora opere g. Andre Mitrovića. Drama spremna za naredni mesec ekspresionističkog komada „Onostran“ (Jeseits) od W. Hasenclewera (režija g. Bratine) i Zolinu „Therese Raquin.“ — Za mariborsko pozorište od velikog je značenja državna pomoć. U budžetu je veće unet vrlo nizak iznos (200.000 Din.), koji nikako ne odgovara potrebama pozorišta u pograničnom gradu i pred očima jednog više razvitiog kulturnoga sveta. U ovdašnjim prilikama znači pozorište kulturnu i nacionalnu reprezentaciju, pa bi zavredilo više pažnje sa strane Ministarstva Prosvete. Upravnik g. dr. Brenčić oputovao je za Beograd, da interveniše u pozorišnim stvarima.

Мала талентована балерина г-ђица Пештова, из Мариборског Гледалишта. — Mala talentovana balerina g-dica Peštova, iz Mariborskog Gledališča.

Jedna mladjana baletka

Pre nekoliko dana nastupila je već po drugi put u mariborskem pozorištu 12 godišnja baletka Rita-Rita (gdjica Peštova). Mlada umetnica stekla je sebi već ranije mnogo

Г-ђица Пештова у својој најуспелијој игри од Грига. — G-dica Peštova u svojoj najuspeliјoj igri od Griga.

simpatija. Njezina je pojava otmena i za devojčicu od 11—12 godina vrlo samostalna. Rita-Rita poreklom je Češkinja, no rodjena je u Mariboru, gde joj je otac bio kapelnik.

U svom poslednjem nastupu izvadjala je s naročitim uspehom Straussov: „Na lepom modrom Dunavu“, Lisztovu „Drugu rapsodiju“ i Griegovu „Holandsku igranku“. Njezino izvodjenje beše graciozno, plastično i bogato na mimici.

Uvereni smo, da su ovo prvi počeci baletke, koja imade zamernu budućnost.

Знаменита кућа у Скадарлији

Кад са прође Скадарлијом, у којој свака кућа буди успомене врло драге из наше скре прошlosti, јер су ту у њима провели век многи и многи славни из књижевног и позоришног света, свраћа на себе пажњу једна кућа, № 34 поред чијих прозора расте багрем. Ту је, у тој кући живео и умро Ђура Јакшић, велики наш песник, о чијем је погребу написао неколико успомена наш чича-Илија Станојевић, у прошлом броју Стохедије. Сада ће се на овој кући поставити спомен плоча, од стране нарочитог одбора староседелаца.

Кућа у Скадарској улици № 34, у којој је пре четрдесет година умро Ђура Јакшић. — Kuća u Skadarškoj ulici № 34, u kojoj je pre četrdeset godina umro Đura Jakšić.

Старе руске цркве

Црква коју је подигао Иван Грозни у Москви. Рад г. Браиловског. — Crkva koju je podigao Ivan Grozni u Moskvi. Rad g. Brajlovskog.

Из наших позоришта

Два словеначка новитета.

Народно Позориште у Љубљани даје две оригиналне ствари. Прва је »Магични прстен« од познатог књижевника Франа Милчинског. Музички део компоновао је Виктор Парма. У опери се даје оригинална ствар »Гостосветска цеста«, дело најплоднијега словеначког композитора Ристе Савина. Либрето је написао сам композитор са Фрањом Рошем, књижевником. Премијера је била 1. децембра и одлично је успела.

Нови комади у Скопљу.

Спремају се нови комади. *Лепа Јелена* оперета од Офенбаха, режира А. Верешчагин, диригује Л. Дворжак. *Милош Обилић* од Јована Суботића, редитељ Милорад Петровић. *Галатеа краљица Клобиса* прада Сенки, шест тренутака живота, написао Јован Танић, инсценирао Александар Верешчагин, музика од Леополда Дворжака. Режија модернистичка и врло интересантна.

Г-ђа Лидија Мансветова у Сплиту

Талентована трагеткиња г-ђа Мансветова, која је у Београду играла са успехом у „Нори“, „Љубомори“ и „Елги“, даје сада у сплитском казалишту нове и изванредне креације. — Talentovana tragedkinja g-dja Mansvetova, koja je u Beogradu igrala sa uspehom u „Norji“, „Ljubomori“ i „Elgi“, daje sada u splitskom kazalištu nove i izvanredne kreacije.

Одговорни уредник Миодраг Михајловић-Световски. — Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зрнић, директор „Илустрованог Листа“. — Тифидрум и офсет штампа Графичког Завода „Макарије“ А. д. Београд—Земун.